

УДК 349.6: 351.79**В.О. Джуган**

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного та
господарського права і процесу
Івано-Франківського факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У системі різновидів відповідальності за порушення водного законодавства України пріоритет належить цивільно-правовій, яка у сфері екології може застосовуватись самостійно або спільно з іншими видами юридичної відповідальності. Так, статтею 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлено, що застосування заходів дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності не звільняє винних від компенсації шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища та погіршенням якості природних ресурсів, а ст. 69 цього закону вказує на необхідність її компенсації в повному обсязі [1]. Дане положення безпосередньо стосується відповідальності за водні правопорушення. Зокрема, ч. 3 ст. 111 Водного кодексу України визначено, що притягнення винних у порушенні водного законодавства до відповідальності не звільняє їх від обов'язку відшкодування збитків, завданих ними внаслідок порушення водного законодавства [2].

У 2011 році за порушення вимог водоохоронного законодавства загальна сума розрахованих збитків по Україні становила 480 млн. 801 тис. грн.; відповідачам за порушення водного законодавства пред'явлено претензій і позовів на загальну суму 430 млн. 257 тис. грн, а сума стягнутих претензій та позовів складала 60 млн. 257 тис. гривень [3].

Питання цивільно-правової відповідальності за екологічні

правопорушення досліджували такі українські вчені-правознавці у галузі екологічного права: В. І. Андрейцев, Г. В. Анісімова, О. С. Баб'як, Г. І. Балюк, В. Д. Басай, А. Г. Бобкова, А. П. Гетьман, І. І. Каракаш, В. М. Комарницький, В. В. Костицький, Н. Р. Малишева, М. І. Малишко, В. Л. Мунтян, О. О. Погрібний, В. К. Попов, С. В. Разметаєв, В. І. Семчик, Н. І. Титова, В. І. Федорович, В. С. Шахов, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та інші. Окремі питання правового регулювання цивільно-правової відповідальності за порушення водного законодавства України досліджували Б. Б. Гавриленко, Л. М. Горбач, В. І. Гордєєв, В. О. Джуган, Ю. П. Кулаковський, А. А. Сисуєва, М. А. Хвесик, О. М. Шумило, однак збитки, завдані цивільно-правовими водопорушеннями та прогалини в законодавстві з цих питань вимагають подальшого дослідження.

Чинним екологічним законодавством України не закріплено поняття «цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення», однак таке визначення запропоноване науковцями в цій галузі. На думку В. І. Андрейцева [4, с. 204] та М. І. Малишка [5, с. 13], майнова відповідальність за екологічні правопорушення - це вид юридичної відповідальності, яка передбачає виконання обов'язку фізичними чи юридичними особами щодо компенсації шкоди, заподіяної власникам чи користувачам природних ресурсів порушенням екологічного законодавства або порушенням екологічних та інших прав громадян. З точки зору В. К. Попова [6, с. 168], С. В. Разметаєва та М. В. Шульги [7, с. 180], суть цивільно-правової відповідальності за порушення екологічного законодавства полягає у покладенні на особу, винну у вчиненні екологічного правопорушення, несприятливих майнових наслідків. Її суть полягає у компенсаційно-відновлювальній функції і вона передбачена, насамперед, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Основною формою цивільної відповідальності за екологічні правопорушення є відшкодування шкоди, завданої довкіллю, яка відшкодовується у відповідності до такс і методик підрахування шкоди, а у разі відсутності таких – на підставі ст. 1166 Цивільного кодексу України [8].

В українському законодавстві цивільно-правова відповідальність у сфері взаємодії суспільства і природи полягає, головним чином, у покладанні на правопорушника обов'язку відшкодувати потерпілій стороні майнову чи моральну шкоду, заподіяну в результаті порушення еколого-правових вимог.

Правовідносини по використанню природних об'єктів не тотожні цивільно-правовим і мають свою специфіку, яка зумовлена особливим значенням природних об'єктів, неможливістю швидкого штучного їх відтворення, складністю факторів, що становлять зміст шкоди, віддаленістю прояву екологічної шкоди в часі, просторі, неодержаних доходів від втрати або пошкодження даних об'єктів тощо [9, с. 63]. Тому питання співвідношення матеріальної відповідальності за порушення екологічного законодавства (в тому числі, водного) та цивільно-правової відповідальності по-різному розглядається науковцями. Так, Н. І. Титова, доказуючи специфіку матеріальної відповідальності за порушення екологічного законодавства, виділяє її з загальної цивільної відповідальності і вважає самостійним видом юридичної відповідальності цивілістичної групи [10, с.46]. В. В. Петров вважає, що інститут матеріальної відповідальності в сфері охорони природи є самостійним видом природоохоронної відповідальності, відмінним від цивільної та адміністративної відповідальності [11, с. 154].

Оптимальним є твердження О. С. Колбасова [12, с. 54] та Ю. С. Шемшученка [13, с. 196] про те, що матеріальна відповідальність за шкоду довкіллю є різновидом цивільно-правової відповідальності. Майнова відповідальність за водопорушення є цивільно-правовою відповідальністю та здійснюється відповідно до норм екологічного та цивільного законодавства.

У ст. 111 Водного кодексу України мова йде лише про майнову відповідальність як складову частину цивільно-правової відповідальності. Майнова відповідальність настає у разі порушення водного законодавства та у разі спричинення шкоди життю та здоров'ю людей, іншим природним ресурсам, майну організацій і громадян [2]. Зокрема, згідно з п. 1 ст. 153 Господарського кодексу України [14] і ст. 3 Водного кодексу

України [2], фізичні та юридичні особи зобов'язані відшкодувати збитки, заподіяні порушенням водного законодавства в певних розмірах і порядку.

Відповідно до ст. 22 Цивільного кодексу України, відшкодування збитків є одним із способів відшкодування шкоди [8]. Отож, порушники водного законодавства при притягненні до майнової відповідальності зобов'язані відшкодувати реальний збиток та упущену вигоду в розмірах, передбачених діючим законодавством України [15, с.57]. Цей вид відповідальності застосовується незалежно від притягнення винної особи до адміністративної, кримінальної чи дисциплінарної відповідальності.

Цивільно-правова відповідальність передбачає покладення на винну особу несприятливих для неї майнових наслідків за правопорушення у сфері використання та охорони вод. При притягненні до відповідальності необхідні загальні умови застосування того чи іншого виду відповідальності. Але для застосування цивільно-правової відповідальності обов'язковою умовою є заподіяння шкоди. У випадку, якщо вона відсутня, то відповідно відсутні підстави для притягнення винних осіб до цього виду відповідальності.

Специфіка цивільно-правових відносин полягає також у тому, що не всяке їх порушення тягне настання відповідальності. Двосторонню реституцію навряд чи варто вважати відповідальністю, незалежно від того, чи здійсненна вона добровільно чи примусово. Але незалежно від добровільності відшкодування шкоди, що виникає у результаті забруднення водного об'єкта, вона є мірою відповідальності. У даному випадку відповідач несе несприятливі майнові наслідки, що за загальним правилом відсутні при реституції, і в цьому відмінна риса даних відносин [16, с. 72].

На думку М.В. Шульги, застосування цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення характеризується, передусім тим, що крім збитків, які виражені у грошовій формі, в результаті неправомірних дій можливе заподіяння екологічної шкоди [7, с. 180].

Необхідно розмежовувати поняття шкоди та збитків, тому що як

правові поняття вони мають різне змістовне наповнення. Безперечним є той факт, що обидва вони є негативними явищами для особи та несприятливим результатом порушення її суб'єктивних цивільних прав та інтересів.

В правовій літературі є кілька думок щодо поняття збитки: а) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права; доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене [8]; б) витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною [14]; в) вартісний вираз майнової шкоди, завданої протиправними діями одного суб'єкта права іншому [17, с. 293] (таке поняття збитків є неправильним, оскільки збиток не може бути виразом майнової шкоди, ці поняття взаємозалежні, але не тотожні).

За цивільним законодавством України шкодою вважається будь-який утиск особистого немайнового чи майнового блага. Залежно від того, чи має шкода вартісну форму, яка виражається у грошових одиницях, її поділяють на майнову й немайнову (моральну). Категорія майнова шкода теж є неоднорідною. Залежно від об'єкта, який зазнає утиску, розрізняють шкоду, завдану майну, майновим правам, життю чи здоров'ю фізичної особи. Даний поділ не виключає, а передбачає існування єдиного поняття шкоди, якому властиві різні якості [16, с. 11-12]. Незважаючи на те, що згідно ч. 3 ст. 23 Цивільного кодексу України моральна шкода, як правило, відшкодовується грішми або іншим майном [8], таку грошову (майнову) компенсацію не можна називати збитками. На жаль, ст. 225 Господарського кодексу України до складу збитків включає матеріальну компенсацію моральної шкоди. Однак при визначенні розміру відшкодування моральної шкоди вартісні розрахунки не здійснюються. Такі обчислення є неможливими з огляду на те, в чому полягає моральна шкода. Розмір її компенсації зумовлюється іншими

чинниками, зокрема, характером та обсягом страждань, яких зазнав позивач, характером немайнових втрат та іншими обставинами.

Отже, поняття шкоди є ширшим за обсягом, ніж збитки, оскільки охоплює не тільки ті негативні наслідки правопорушення, які можуть бути обчислені як збитки, а й моральну шкоду, яка не має вартісного еквіваленту.

В. В. Петров поділяє шкоду на екологічну (проявляється у втратах у довкіллі внаслідок його забруднення, вичерпання, руйнування) та економічну (проявляється у формі втрати майна) [11, с. 149-150].

Правовий режим не співпадає з економічною оцінкою шкоди і у відносинах природокористування, проте це не свідчить про відсутність залежності між ними. Тому боротьба з неправомірним використанням водних об'єктів за загальними підставами передбачена цивільним законодавством, тобто шляхом стягнення лише реальних збитків, які знаходяться в прямій залежності від поведінки правопорушника, без врахування віддалених наслідків, не забезпечує належної охорони вод.

Основним нормативно-правовим актом, яким розраховуються завдані збитки за екологічні правопорушення є Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів» від 20 липня 2009 р. № 389 [18].

Цей наказ встановлює порядок визначення розмірів відшкодування збитків, завданих державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів. У ньому міститься перелік водопорушень, за які настає майнова відповідальність юридичних і фізичних осіб, а саме: самовільне використання водних ресурсів при відсутності дозвільних документів; забір, використання води та скид забруднюючих речовин із зворотними водами з порушенням умов водокористування, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування; забруднення поверхневих та підземних вод під впливом полігонів (сміттєзвалищ) твердих побутових та промислових

відходів; забруднення водних об'єктів, у тому числі, пов'язане з самовільним та аварійним скидом у водний об'єкт забруднюючих речовин за фізико-хімічними показниками із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі сировини, продукції чи відходів, крім випадків забруднення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів; перевищення затверджених нормативів і норм скидів забруднюючих речовин [18].

При цьому закріплені різні методи підрахунку збитків у залежності від природних характеристик водних об'єктів (поверхневі чи підземні води).

Даний підхід сам по собі є правильним, однак у ньому є певні недоліки. Так, при підрахунку заподіяних збитків застосовуються різні підвищувальні коефіцієнти, зокрема: а) коефіцієнти, що враховують категорію водного об'єкту, а точніше його цільове використання в господарстві; б) регіональні коефіцієнти дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод та дефіцитності підземних вод, коефіцієнти, що враховують цінність морської акваторії тощо, регіональні коефіцієнти дефіцитності водних ресурсів для поверхневих та підземних вод, які встановлюються для кожної адміністративно-територіальної одиниці України. Але нерідко на одній адміністративно-територіальній одиниці одночасно знаходяться водні об'єкти загальнодержавного чи місцевого значення. Тому відповідно до додатку 3 наказу в такому випадку застосовується один коефіцієнт, визначений законодавчо для даної території, не зважаючи на те, яке значення має даний об'єкт – загальнодержавне чи місцеве. На мою думку, при проведенні розрахунку розмірів відшкодування збитків, завданих водним об'єктам, слід враховувати і відповідний правовий режим даного водного об'єкта. Крім того, розмір майнової відповідальності щодо водних об'єктів загальнодержавного значення повинен бути вищим, ніж щодо водних об'єктів місцевого значення. Викладене дозволяє зробити висновок, що у цьому нормативно-правовому акті при підрахунку заподіяних збитків повинна враховуватись специфіка кожного водного об'єкта, а сума

збитків не повинна залежати тільки від господарського значення та регіональності водного об'єкта, але і від певного правового режиму водного об'єкта.

Додаток 3 до цього наказу слід викласти у наступній редакції: в таблиці спочатку вказати назву адміністративно-територіальної одиниці, коефіцієнт дефіцитності поверхневих вод загальнодержавного значення та коефіцієнт дефіцитності поверхневих вод місцевого значення. Відповідно додаток 10 до цього наказу слід викласти наступним чином: спочатку адміністративно-територіальна одиниця, а тоді коефіцієнт дефіцитності підземних вод загальнодержавного та місцевого значення. Наприклад, за даними додатку 3 цього наказу, для розрахунку розміру відшкодування збитків, завданих на території Київської області використовується коефіцієнт 1,21 [18]. На мою думку, для розрахунку розміру відшкодування збитків, завданих водним об'єктам загальнодержавного значення на території Київської області слід встановити коефіцієнт 1,21, а для об'єктів місцевого значення щодо цієї області такий коефіцієнт повинен бути 1,10.

Слід розрізняти відшкодування збитків як форму майнової відповідальності від стягнення платежів за забруднення вод. Збитки у всіх випадках відшкодовуються на користь потерпілої особи, а платежі за забруднення відшкодовуються в місцеві бюджети за викиди забруднюючих водні ресурси речовин як у межах нормативів, так і понад ці межі. У цьому разі платежі не можна розглядати як вид майнової відповідальності, оскільки цей захід встановлений державою як форма економічного впливу і при правопорушенні, і його при відсутності [7, с. 214].

У цьому наказі (згідно п. 9.1) розрахунок розміру відшкодування збитків, завданих державі в результаті самовільного використання водних ресурсів при відсутності дозвільних документів, визначається шляхом множення сто на обсяг води, самовільно використаної, та на розмір, аналогічний ставці збору за спеціальне використання води, встановленої ст. 325 Податкового кодексу України на дату виявлення порушення за сто куб. м [18]. Виникає питання: чи стягувати ще і плату за спеціальне

водокористування? Діюче екологічне законодавство непослідовне в цьому питанні. Згідно ст. 69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», збитки стягуються, як правило, у повному розмірі і незалежно від плати за забруднення довкілля, погіршення якості природних ресурсів. Отже, тут нічого не згадується про можливість стягнення збитків, крім стягнення плати за спеціальне використання водних ресурсів понад установлені ліміти чи за самовільне використання водних ресурсів. Однак у ст. 111 Водного кодексу України вказується, що відшкодування збитків, заподіяних у результаті порушення водного законодавства, не звільняє винних осіб від плати за спеціальне водокористування [2].

Згідно зі ст. 48 Водного кодексу України, під спеціальним водокористуванням розуміється забір води з водних об'єктів із застосуванням споруджень, технічних пристроїв і скидання в них зворотних вод [2]. Отже, в даному випадку, крім відшкодування збитків, винна особа повинна сплатити ще збір за забір води з водного об'єкта. При цьому не зрозуміло, у якому розмірі [15, с. 58]. Згідно з п. 1 ст. 327 Податкового кодексу України, у разі перевищення водокористувачами встановленого річного ліміту використання води, збір обчислюється і сплачується у п'ятикратному розмірі, виходячи з фактичних обсягів використаної води понад встановлений ліміт використання води, ставок збору та коефіцієнтів [19].

Ще одним недоліком цього наказу є формула № 23 (п. 9.1), яка виглядає наступним чином: $Z_{сам} = 100 \times W \times Tar$, де W – об'єм води, що використана самовільно без дозвільних документів (дозволу на спеціальне водокористування та/або спеціального дозволу на користування надрами (підземні води); Tar – розмір, грн./100 куб. м, аналогічний ставці збору за спеціальне використання води, встановленою ст. 325 Податкового кодексу України на дату виявлення порушення (для морської води – розмір, грн./100 куб. м., аналогічний ставці збору за спеціальне використання поверхневих вод для показника «Інші водні об'єкти», встановленою ст. 325 Податкового кодексу України на дату виявлення порушення) [19].

Відповідно до п. 9 ст. 325 Податкового кодексу України до ставок збору житлово-комунальні підприємства застосовують коефіцієнт 0,3. Отже, для комунальних підприємств до формули включається множник 0,3, який передбачено податковим законодавством і зменшує ставку податку (збору) за спеціальне використання води. Значення цифр «100» та «0,3» не мають цивільно-правового пояснення їх значення при визначенні шкоди (збитків). Оскільки іншого не вказано у наказі, то «100» – це збільшувачий коефіцієнт, що підвищує вартість спожитої без дозволу води у сто разів, отже і збільшує цивільну відповідальність порівняно з реальними збитками. Цифра «0,3» є зменшувачим вартість спожитої без дозволу води, отже він зменшує цивільну відповідальність порівняно з реальними збитками. За висновком місцевого господарського суду цей наказ суперечить ст. 69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», згідно якої встановлено засади стягнення збитків (шкоди) в повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення. Він також не відповідає положенням ч. 3 ст. 22 Цивільного кодексу України, з якої прямо слідує, що випадки відшкодування збитків (шкоди) у більшому або у меншому розмірі (як виключення із загального правила) повинні бути встановлені лише законом.

Особливістю цивільно-правової відповідальності є те, що вона може покладатися на правопорушника поряд із застосуванням заходів інших видів відповідальності. Метою такої відповідальності є компенсація заподіяної екологічним правопорушенням шкоди. Оскільки реальне відшкодування збитків за цивільним законодавством, як правило, є непридатним у випадках неправомірного використання водних об'єктів, то відшкодування шкоди має бути визначене екологічним законодавством України.

Основною проблемою цивільно-правової відповідальності за водопорушення є проблема повного відшкодування шкоди, заподіяної водним об'єктам. У Водному кодексі України даний принцип відшкодування шкоди не знайшов чіткого відображення. У ст. 111 Водного кодексу України передбачено тільки, що юридичні та фізичні

особи зобов'язані відшкодувати збитки, заподіяні внаслідок порушень водного законодавства, у розмірах і порядку, визначених законодавством України [2]. Ст. 69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлено, що шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону довкілля, підлягає компенсації, як правило, в повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення та незалежно від збору за забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів [1]. Тобто, дана правова норма все ж таки містить можливі винятки із загального правила щодо повного відшкодування шкоди. Дане положення не є виправданим, оскільки застосування винятків із загального правила не сприяє створенню умов для розвитку водної галузі, відшкодуванню екологічної шкоди, компенсації матеріальних витрат на відновлення та охорону водних об'єктів від правопорушень. У будь-якому випадку шкоду водним об'єктам слід відшкодувати в повному розмірі.

Отже, особливостями цивільно-правової відповідальності за порушення водного законодавства України є те, що шкода, яка спричиняється водним об'єктам, не співпадає з цивільно-правовим поняттям збитків, є складнішою за змістом, більшою за розміром, а тому повинна відшкодовуватись за нормами екологічного, а не цивільного законодавства. Крім того, за цивільним законодавством заподіювач шкоди зобов'язаний компенсувати потерпілому витрати, завдані правопорушенням, але не зобов'язаний відшкодувати майбутні витрати, а витрати на відновлення попереднього стану водних об'єктів в більшості випадків не співпадають за часом з моментом заподіяння шкоди і виходять за межі строків позовної давності. Саме тому врахування усіх вищенаведених доповнень та усунення недоліків в наказі про розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, дозволить більш ефективно та якісно вираховувати завдану шкоду та майбутні витрати на її усунення.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ (із змінами, внесеними згідно з Законами) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст.546.
2. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 214/95-ВР (із змінами, внесеними згідно з Законами) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст.189.
3. Інформаційно-аналітична довідка про здійснення контрольних функцій державними екологічними інспекціями Міністерства екології та природних ресурсів України за 2009-2011 роки.
4. Андрейцев В. І. Екологічне право: навч. посібник [для юрид. фак. вузів] / В. І. Андрейцев – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
5. Малишко М. І. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення / М. І. Малишко – К.: УНА, 2001. – 28 с.
6. Попов В. К. Екологічне право України (Загальна частина): навч. посібник / Попов В. К., Шульга М. В., Разметаєв С. В. та ін. – Харків: Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 1995. – 176 с.
7. Гетьман А. П. Екологічне право України: підруч. / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. К. Попов та ін.; за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Харків: Право, 2005. – 382 с.
8. Цивільний кодекс України від 1 січня 2004 р. № 345-ІV (із змінами, внесеними згідно з Законами) // Відомості Верховної ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст.356.
9. Мунтян В. Л. Правова охорона природи УРСР. Видання друге, доп. / В. Л. Мунтян. – К.: Вища школа, 1982. – 232 с.
10. Титова Н. И. Материальная ответственность работников сельскохозяйственных предприятий / Н. И. Титова. - М.: Юридическая литература, 1978. – 98 с.
11. Петров В. В. Экология и право / В. В. Петров. - М.: Юрид. лит., 1981. – 224 с.
12. Колбасов О. С. Теоретические основы права пользования водами в СССР / О. С. Колбасов. – М.: Наука, 1972.- 226 с.
13. Мунтян В. Л. Юридическая ответственность в области охраны окружающей среды / Ю. С. Шемшученко, В. Л. Мунтян, Б. Г.Розовский. – К.: Наукова думка, 1978. – 280 с.
14. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-ІV (із змінами, внесеними згідно з Законами) // Відомості Верховної Ради України, 2003. - №19-20.- Ст.144.
15. Гордеев В. И. Об имущественной ответственности за нарушение водного законодательства / В. И. Гордеев // Підприємництво, господарство і право. – К. - 2001. - №2. - С.56-60.
16. Розовский Б. Г. Правовое стимулирование рационального природопользования / Б. Г. Розовский. – К.: Наукова думка, 1981. – 238с.
17. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.

18. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20.07.2009 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2009. - № 63. – Ст.128.

19. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної ради України. – 2011. - № 13-17 – Ст.112.

Анотація

Джуган В. О. Цивільно-правова відповідальність за порушення водного законодавства України. – Стаття.

У даній статті проводиться аналіз поняття та особливостей цивільно-правової відповідальності за порушення водного законодавства України, видів водопорушень. В результаті проведеного дослідження автор пропонує певні зміни до законодавства України з питань цивільно-правової відповідальності за водопорушення.

Ключові слова: води, водні об'єкти, водопорушення, особливості цивільно-правової відповідальності за водопорушення.

Аннотация

Джуган В. О. Гражданско-правовая ответственность за нарушение водного законодательства Украины. - Статья.

В данной статье проводится анализ понятия и особенностей гражданско-правовой ответственности за нарушение водного законодательства Украины, видов водонарушений. В результате проведенного исследования автор предлагает определенные изменения в законодательство Украины по вопросам гражданско-правовой ответственности за водопорушения.

Ключевые слова: воды, водные объекты, водонарушения, особенности гражданско-правовой ответственности за водонарушения.

Summary

Dzhugan V.O. Civil liability for violation of water legislation of Ukraine. - Article.

This article analyzes the concept and features of civil liability for violation of water legislation of Ukraine, the types of water violations. As a result of research the author proposes some changes to the legislation of Ukraine on civil liability for water violations.

Key words: water, water bodies, water violations, especially liability for water violations.

